

การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์
บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน
ในช่วงปีพ.ศ.2454 - 2488

นางสาวยุวรัตน์ เหมะศิลป์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974 - 334 - 924 - 3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 3 เล.ย. 2545

I 19281969

THE STUDY FOR THE CONSERVATION CONCEPT OF
HUAHIN BEACHHOUSES BUILT IN 1911 – 1945

Miss Yuwarat Hemasilpin

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

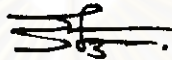
Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974 – 334 – 924 – 3

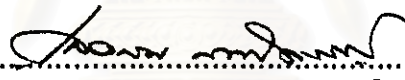
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์
 บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488
โดย นางสาว ยุวรัตน์ เหมะศิลปิน
ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศิลป์

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ สัจกุล)
รักษาราชการแทนคณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

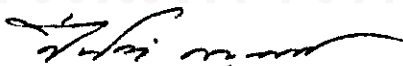
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เลอสม สถาปิตานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนันฐิติ)

ยุวรัตน์ เหมะศิลปิน : การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 (THE STUDY FOR THE CONSERVATION CONCEPT OF HUAHIN BEACHHOUSES BUILT IN 1911 – 1945) อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์ มุสดี ทิพทัส ,
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาลัย , 298 หน้า. ISBN 974 – 334 – 924 – 3

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน ในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 โดยใช้วิธีการสำรวจและบันทึกสภาพอาคาร การสัมภาษณ์เจ้าของอาคารและผู้ที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมและการเปลี่ยนแปลง นำมาวิเคราะห์ทางด้านรูปแบบและคุณค่าสถาปัตยกรรม พร้อมทั้งป่งชี้ปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมของบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 มีลักษณะเป็นเรือนไม้ หลังคาปั้นหยา มีการประดับลวดลายไม้ฉลุและสีฉลนสวยงาม การจัดวางอาคารคำนึงถึงทิศทาง การรับลมทะเลเป็นหลัก และมีการเจาะช่องเปิดเติมที่ การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในสอดคล้องกับกิจกรรมการพักผ่อนตากอากาศสำหรับครอบครัวขนาดใหญ่ ป้องกันแดดและฝนโดยการยื่นหลังคาคลุมส่วนระเบียงขนาดใหญ่ที่เชื่อมต่อกับภายในบ้าน มีการยกใต้ถุนสูงเพื่อระบายความชื้น รวมเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากรูปแบบบ้านพักอาศัยในยุคเดียวกัน สมควรที่จะอนุรักษ์โดยมีคุณค่าในฐานะประจักษ์พยานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ของประเทศในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม คุณค่าทางด้านจิตใจของผู้คน และคุณค่าทางด้านศิลปสถาปัตยกรรมที่งดงามกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พบว่าอาคารเกิดการเสื่อมสภาพตามธรรมชาติ และถูกซ่อมแซมอย่างไม่เหมาะสม รวมทั้งไม่สามารถตอบสนองการใช้สอยในปัจจุบันได้เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนไป จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อเติมอาคารเก่า ขณะเดียวกันการสร้างอาคารใหม่ที่ละเลยสภาพเก่า นำไปสู่ปัญหาทางด้านรูปแบบและด้านสภาพแวดล้อม

ถึงแม้ว่าบ้านเหล่านี้จะมีอายุอาคารไม่ถึงเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน แต่ก็มีความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของหัวหินในปัจจุบัน โดยต้องรักษาเอกลักษณ์ที่สำคัญเอาไว้ให้เหมาะสมในการเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 นั้น ต้องมีการประสานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและการจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ได้แก่ การป้องกันการทำลายอาคารและสภาพแวดล้อม การควบคุมทิศทางของการพัฒนา การให้ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ และการส่งเสริมการอนุรักษ์

ภาควิชา	<u>สถาปัตยกรรมศาสตร์</u>	ลายมือชื่อนิติ	<u>Benit</u>
สาขาวิชา	<u>สถาปัตยกรรม</u>	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	<u>Carne ทิพทัส</u>
ปีการศึกษา	<u>2542</u>	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	<u>Opn</u>

4174150925 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORD : BEACHHOUSE / HUAHIN / CONSERVATION

YUWARAT HEMASILPIN : THE STUDY FOR THE CONSERVATION CONCEPT OF HUAHIN
BEACHHOUSES BUILT IN 1911 – 1945. THESIS ADVISOR : PROF. PUSSADEE TIPTUS, THESIS
COADVISOR : ASSOC. PROF. DR. BUNDIT CHULASAI. 298 pp. ISBN 974 – 334 – 924 – 3

The purpose of this study is to propose the conservation concept of Huahin beachhouses built in 1911 – 1945. The study was done through the examination of historical architectural data obtained from documents and all other available sources including interviews of individual concerned and field survey. The study attempted to analyse the architectural style, value, and also identify problems and causes of destruction in order to propose the suitable concept for conservation.

Since 1911, Huahin has been a popular seaside resort for Bangkok aristocrats, many of whom also built elegant beachhouses there. These wooden houses are two stories tall in tropical colors with beautifully wood-carved ornamentation. Covered verandas overlook the sea. To maximize the air flow, windows go down to the floor, shutters are made of venetian blinds, and additional sub-floor ventilation is provided by raising the accommodation level in response to the tropical climate. Those of which are the main characteristics of Huahin beachhouses built in 1911 – 1945 that make them worth conserving as an evidence of history which denoted a transition period of culture change in Thailand, a source of pride, and also an architectural heritage. At present, some of the houses is destroyed by natural decay or being neglected and some are inappropriately restored. According to an inconvenience of building use, some has been disturbed by environmental changes, while the modern accommodations such as high-rise condominiums and housing projects that are now being constructed cause the problems of losing unique architectural style and deteriorating environment.

In the meantime, people have been increasingly recognized the value of these houses, giving them a potential of conservation and development, especially providing for Huahin tourism growth. In order to propose the conservation concept, efforts will have to come both from the government sector and through private enterprise by setting up a conservation committee that approach a common overall solution and implement the action including prevention of damages, development control, recommendation for conservation and development projects, and promotion of Huahin beachhouses conservation.

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต Yuwarat Hemasilpin
สาขาวิชา สถาปัตยกรรม ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Assoc. Prof. Dr. Bundit Chulasai
ปีการศึกษา 2542 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม Assoc. Prof. Dr. Bundit Chulasai

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จส่งไปได้ด้วยความช่วยเหลือของ ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาลัย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนบุรีติ และ รองศาสตราจารย์ ดร. เอกรินทร์ อนุภูถยุทธน ซึ่งท่านทั้งหลายได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการศึกษามาโดยตลอด และเนื่องจากข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเจ้าของบ้านพักตากอากาศหัวหินและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการสำรวจบ้านทุกหลัง จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณตา คุณแม่ คุณพ่อ และทุกๆ คน ที่ได้ให้กำลังใจ และการสนับสนุนในทุกๆด้าน แก่ผู้วิจัยตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์	7
บทที่ 3 ข้อมูลเบื้องต้น	15
บทที่ 4 รูปแบบสถาปัตยกรรม.....	61
บทที่ 5 แนวความคิดในการอนุรักษ์	151
บทที่ 6 บทสรุป	168
รายการอ้างอิง	173
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก การตากอากาศชายทะเลในประเทศไทย	174
ภาคผนวก ข บุคคลสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488	191
ภาคผนวก ค อาคารสำคัญของหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488	194
ภาคผนวก ง กฎหมายและข้อบังคับ	202
ภาคผนวก จ การจำแนกประเภทบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน	213
ภาคผนวก ฉ รายชื่อบ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหิน	219
ภาคผนวก ช บ้านพักตากอากาศหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2489 – 2542	225
ภาคผนวก ซ บ้านพักอาศัยในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบัน	257
ภาคผนวก ฌ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาคารในกรณีต่างๆ	274
ภาคผนวก ฎ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์	285
ประวัติผู้วิจัย	298

ภาพที่	หน้า
4.12	แผนผังแสดงการจัดเนื้อที่ใช้สอยบริเวณพื้นที่ชั้นล่าง 83
4.13	การจัดเนื้อที่ใช้สอยบริเวณพื้นที่ชั้นล่าง 84
4.14	แผนผังแสดงการจัดเนื้อที่ใช้สอยบริเวณพื้นที่ชั้นบน 85
4.15	การจัดเนื้อที่ใช้สอยบริเวณพื้นที่ชั้นบน 86
4.16	การใช้เครื่องเรือน 87
4.17	การป้องกันความร้อนจากแสงอาทิตย์และการระบายอากาศ 88
4.18	แสงธรรมชาติภายในอาคาร 89
4.19	รูปทรงอาคารแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส 91 - 93
4.20	รูปทรงอาคารแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า 94 - 97
4.21	องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม 98
4.22	โครงสร้างหลังคาปั้นหย่า 99
4.23	กระเบื้องซีเมนต์สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 101
4.24	ลักษณะหลังคาแบบต่างๆ 102 - 104
4.25	การระบายน้ำฝน 105
4.26	ลักษณะฝ้าเพดาน 106 - 107
4.27	ลักษณะฐานรากและเสา 108
4.28	ลักษณะพื้น 109
4.29	โครงสร้างพื้น 110
4.30	ลักษณะบันได 111 - 114
4.31	ลักษณะผนังและการเจาะช่องเปิด 116 - 117
4.32	โครงสร้างผนัง 118 - 120
4.33	ลักษณะประตู หน้าต่าง และช่องแสงช่องลม 121
4.34	ลักษณะประตู 123
4.35	ลักษณะหน้าต่าง 125 - 126
4.36	ลักษณะการตกแต่ง 128 - 135
4.37	สีภายนอกอาคาร 137 - 138
4.38	บ้านพักตากอากาศชายทะเลหัวหินในช่วงปีพ.ศ.2454 – 2488 ประเภทตึกไม้ผสมปูนแบบตะวันตก 140
5.1	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ 152
5.2	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อม 154
5.3	ตัวอย่างของการจัดการที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ 165
5.4	ตัวอย่างของบ้านที่ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น 167